

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

**Global
Communities**
Ukraine

ГЕНДЕРНО ОРІЄНТОВАНЕ ВРЯДУВАННЯ

Практичний посібник

ГЕНДЕРНО ОРІЄНТОВАНЕ ВРЯДУВАННЯ

**Практичний
посібник**

Київ 2021

Авторки: Тетяна Іваніна, Оксана Кисельова, Маріанна Колодій

Над посібником працювали: Мирослава Бабак, Юлія Гончар, Наталія Дмитрук, Світлана Євченко, Олександр Іваніна, Любов Максимович, Юлія Малько, Олена Остапчук, Наталія Рябушенко, Наталія Свідерська, Наталія Тарасенко, Антон Ходаков.

Гендерно орієнтоване врядування: практ. посіб. / Іваніна Т., Кисельова О., Колодій М. — Київ: Видавничо-поліграфічна компанія «Юстон», 2021. — 116 с.

Цей посібник має на меті підвищення знань та спроможності державних службовців, посадових осіб органів місцевого самоврядування, адвокатів / адвокаток гендерної рівності та всіх зацікавлених осіб щодо гендерно орієнтованого врядування. В посібнику процеси врядування та управління аналізуються крізь призму забезпечення гендерної рівності, соціальної справедливості та повноцінної участі жінок і чоловіків у прийнятті рішень. Крім того, досліджуються шляхи та практичні інструменти інтеграції гендерної перспективи в процес формування політики, планування, адміністрування, розподілу бюджету та надання послуг.

Цей посібник став можливим завдяки ширій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). Зміст є відповідальністю Національного Демократичного Інституту та Глобал Ком'юнітіз (Global Communities), і не обов'язково відображає точку зору USAID чи Уряду Сполучених Штатів.

Зміст

Скорочення	4
Вступ	5
I. Гендерно орієнтоване врядування	6
Що таке врядування?	6
Належне врядування та його принципи	7
Що таке гендерно орієнтоване врядування?	9
Хто відповідає за впровадження гендерно орієнтованого врядування?	13
II. Гендерний підхід в управлінській діяльності	19
Що таке гендерний підхід?	19
Інтеграція гендерного підходу у політику, стратегії та програми.	20
Інтеграція гендерного підходу в систему управління та адміністрування	28
III. Практичні інструменти гендерно орієнтованого врядування	35
Гендерна статистика й індикатори (показники)	35
Гендерний аналіз	36
Оцінка гендерного впливу	42
Гендерний аудит	45
Навчальні заходи та інформаційно-просвітницькі кампанії з питань гендерної рівності.	49

IV. Гендерно орієнтоване бюджетування як невід’ємна складова гендерно орієнтованого врядування	51
Гендерно орієнтоване управління публічними фінансами	52
Інтеграція гендерного підходу в бюджетний процес в Україні.	57
Інтеграція гендерного підходу до бюджетних програм	62
V. Гендерний моніторинг і гендерне оцінювання	65
Моніторинг та оцінювання як управлінські процедури	65
Гендерний моніторинг.	67
Гендерне оцінювання	70
Гендерно чутливі індикатори (показники) в системі моніторингу та оцінювання.	74
VI. Гендерно чутливі послуги.	78
Публічні послуги в контексті гендерно орієнтованого врядування.	78
Забезпечення гендерної орієнтованості публічних послуг	80
Характеристики гендерно чутливих послуг	83
Як зробити послуги гендерно чутливими?.	87
Як покращити управління гендерно чутливими послугами?.	91
Гендерно чутливі послуги в контексті децентралізації	93
Додатки	98
Глосарій	103
Список рекомендованих джерел	107

Скорочення

ВПО	Внутрішньо переміщені особи
ГБГ	Гендерні бюджетні групи
ГОБ	Гендерно орієнтоване бюджетування
ГОВ	Гендерно орієнтоване врядування
ГОУДФ	Гендерно орієнтоване управління державними фінансами
ДВФП	Програма «Державні витрати та фінансова підзвітність»
Євростат	Офіс статистики Європейської комісії
ЄЕК ООН	Європейська економічна комісія Організації Об'єднаних Націй
ЄС	Європейський Союз
НДІ	Національний демократичний інститут міжнародних відносин
ОГВ	Оцінка гендерного впливу
ОЕСР	Організація економічного співробітництва та розвитку
ОМС	Органи місцевого самоврядування
ООН	Організація Об'єднаних Націй
Програма DOBRE	Програма «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність»
ТГ	Територіальна громада
УДФ	Управління державними фінансами
ЦНАП	Центр надання адміністративних послуг

Вступ

Цей посібник присвячений темі гендерно орієнтованого врядування (ГОВ), яка останнє десятиліття увійшла в міжнародний дискурс, проте є ще доволі новою в Україні. Гендерно орієнтоване врядування ґрунтується на концепціях належного врядування та прав людини, які посідають центральне місце в дебатах, що стосуються розвитку. І хоча одним із принципів належного врядування є рівність та інклюзивність, самі концептуальні основи врядування мають бути переглянуті з погляду забезпечення гендерної рівності та соціальної справедливості, без яких розвиток неможливий. Належне врядування, яке покращує можливості жінок і чоловіків сприяти розвитку й отримувати користь від нього, є гендерно орієнтованим.

В основі гендерно орієнтованого врядування лежить взаємодія уряду і суспільства, яка відіграє вирішальну роль у захисті та реалізації рівності прав громадян і впровадженні політики гендерної рівності. ГОВ, з одного боку, зобов'язує уряд створити сприятливі умови для реалізації рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, а з другого — дає можливість жінкам і чоловікам артикулювати та обстоювати свої права, потреби та інтереси.

Національний демократичний інститут (НДІ) у рамках проєкту «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE), що реалізується консорціумом організацій на чолі з Global Communities, втілив підхід гендерно орієнтованого врядування у 100 територіальних громадах (ТГ) України. Гендерний підхід було послідовно інтегровано в стратегічні документи, цільові й бюджетні програми, процедури прийняття рішень, включаючи бюджетні, а також механізми реалізації місцевої демократії. НДІ допоміг встановити діалог і співробітництво між місцевими органами самоврядування та громадою. Це відбулося через залучення членів громади до процесу визначення пріоритетних напрямів розвитку, планування і бюджетування, яке враховує інтереси та потреби жінок і чоловіків у всьому їхньому різноманітті.

Ця публікація пропонує розглянути врядування та процеси управління крізь призму забезпечення гендерної рівності, соціальної справедливості та повноцінної участі жінок і чоловіків у прийнятті рішень. У ній обговорюються проблеми еволюціонування та розширення поняття «врядування», дається визначення гендерно орієнтованого врядування. Крім того, досліджуються шляхи та практичні інструменти інтеграції гендерної перспективи в процес

формування політики, планування, адміністрування, розподілу бюджету та надання послуг.